

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

บทนี้เป็นการสรุปผลการวิจัย การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ซึ่งจะกล่าวถึง วัตถุประสงค์ของการวิจัย สมมติฐานของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผล ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป รายละเอียดได้กล่าวเป็นลำดับดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถาบันศึกษาปอเนาะในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนในจังหวัดปัตตานี ตามทัศนะของครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนประจำสถาบันศึกษาปอเนาะ มีวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร สถาบันศึกษาปอเนาะในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนในจังหวัดปัตตานี
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถาบันศึกษาปอเนาะในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดปัตตานี ตามทัศนะของครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนประจำสถาบันศึกษาปอเนาะ จำแนกตามเพศ ช่วงเวลาที่ได้รับการบรรจุแต่งตั้งเป็นพนักงานราชการ และประสบการณ์ ที่ต่างกัน
3. เพื่อทราบข้อเสนอแนะในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนในสถาบันศึกษาปอเนาะ

สมมติฐานของการวิจัย

1. ครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนประจำสถาบันศึกษาปอเนาะที่มีเพศต่างกัน มีทัศนะเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมจากผู้บริหารสถาบันศึกษาปอเนาะในการจัดการศึกษานอกโรงเรียน แตกต่างกัน
2. ครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนประจำสถาบันศึกษาปอเนาะที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมจากผู้บริหารสถาบันศึกษาปอเนาะในการจัดการศึกษานอกโรงเรียน แตกต่างกัน

3. ครูอาสาสมัครการศึกษาออกโรงเรียนประจำสถาบันศึกษาปอเนาะ ที่ได้รับการบรรจุเป็นพนักงานราชการในช่วงระยะเวลาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมจากผู้บริหารสถาบันศึกษาปอเนาะในการจัดการศึกษาออกโรงเรียน แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูอาสาสมัครการศึกษาออกโรงเรียนประจำสถาบันศึกษาปอเนาะ ในจังหวัดปัตตานี จำนวน 193 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูอาสาสมัครการศึกษาออกโรงเรียนประจำสถาบันศึกษาปอเนาะ จำนวน 131 คน ได้มาจากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรยามานะ (Yamané, 1973 : 727 - 728) หากกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีสุ่มแบบชั้นภูมิอย่างเป็นสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) โดยเทียบสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างจากประชากรในแต่ละสถาบันศึกษาปอเนาะ แล้วทำการสุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนที่คำนวณได้ โดยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ใช้วิธีจับฉลากโดยการสุ่มแบบไม่คืนกลับ ทำการสุ่มตัวอย่างจากกลุ่มประชากรครูอาสาสมัครการศึกษาออกโรงเรียนประจำสถาบันศึกษาปอเนาะ ได้กลุ่มตัวอย่าง 131 คน จากครูอาสาสมัครการศึกษาออกโรงเรียนประจำสถาบันศึกษาปอเนาะ ในจังหวัดปัตตานี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสำรวจรายการเกี่ยวกับสถานภาพของครูอาสาสมัครการศึกษาออกโรงเรียนประจำสถาบันศึกษาปอเนาะ ในจังหวัดปัตตานี มีลักษณะเลือกตอบ (Check - list) ประกอบด้วย เพศ ช่วงเวลาในการบรรจุเป็นพนักงานราชการ และประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถาบันศึกษาปอเนาะในการจัดการศึกษาออกโรงเรียนในจังหวัดปัตตานี ตามทัศนะของครูอาสาสมัครการศึกษาออกโรงเรียนประจำสถาบันศึกษาปอเนาะ ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการวางแผนการจัดการศึกษาออกโรงเรียน ด้านการระดมทรัพยากรในการจัดการศึกษาออกโรงเรียน ด้านกระบวนการจัดกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียน และด้านการนิเทศติดตามผลและประเมินผล จำนวน 40 ข้อ ประกอบด้วยแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert) แบ่งเป็น 5 ระดับ โดยผู้ตอบแบบสอบถามพิจารณาข้อความในแต่ละข้อว่า การมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถาบันศึกษาปอเนาะอยู่ในระดับใด ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ตามลำดับ ได้ค่าความเชื่อมั่นโดยภาพรวมทุกด้าน .911 เมื่อจำแนกรายด้านได้ดังนี้ ด้านการวางแผน

แผนการจัดการศึกษานอกโรงเรียน .869 ด้านการระดมทรัพยากรในการจัดการศึกษานอกโรงเรียน .917 ด้านกระบวนการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน .893 และด้านการนิเทศติดตามผลและประเมินผล .897

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถาบันศึกษาปอเนาะในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนในจังหวัดปัตตานี ตามทัศนะของครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนประจำสถาบันศึกษาปอเนาะ ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผนการจัดการศึกษานอกโรงเรียน ด้านการระดมทรัพยากรในการจัดการศึกษานอกโรงเรียน ด้านกระบวนการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน และด้านการนิเทศติดตามผลและประเมินผล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการโดยการขอหนังสือแนะนำตัวผู้วิจัยจากภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี เพื่อแนะนำตัวผู้วิจัย และขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล ส่งถึงผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ในจังหวัดปัตตานี จำนวน 11 แห่ง ส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามถึงศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ และขอความร่วมมือจากผู้ตอบแบบสอบถาม หลังจากได้รับแบบสอบถามแล้ว 2 สัปดาห์ให้ส่งแบบสอบถามคืนที่ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหรือส่งคืนกลับผู้วิจัยโดยตรง แบบสอบถามที่ส่งไป จำนวน 131 ฉบับ ได้รับคืน จำนวน 131 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามตอนที่ 1 และตอนที่ 2 ไปวิเคราะห์ด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อประมวลผล และหาค่าสถิติ ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตาม เพศ ช่วงเวลาในการบรรจุเป็นพนักงานราชการ และประสิทธิภาพการทำงาน โดยการหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage)
2. วิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถาบันศึกษาปอเนาะในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนในจังหวัดปัตตานี ตามทัศนะของครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียน

ประจำสถาบันศึกษาปอเนาะ โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยภาพรวมและรายด้าน

3. ทดสอบสมมติฐาน เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถาบันศึกษาปอเนาะในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนในจังหวัดปัตตานี ตามทัศนะของครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนประจำสถาบันศึกษาปอเนาะ จำแนกตามที่พัก และช่วงเวลาในการบรรจุเป็นพนักงานราชการที่ต่างกัน ด้วยการทดสอบค่าที (t-test)

4. ทดสอบสมมติฐาน เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถาบันศึกษาปอเนาะในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนในจังหวัดปัตตานี ตามทัศนะของครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนประจำสถาบันศึกษาปอเนาะ จำแนกประสบการณ์การทำงานที่ต่างกัน ด้วยการทดสอบค่าเอฟ (F-test)

5. ศึกษาข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถาบันศึกษาปอเนาะในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนในจังหวัดปัตตานี ตามทัศนะของครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนประจำสถาบันศึกษาปอเนาะ ตามลำดับความถี่และร้อยละ

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ สรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถาบันศึกษาปอเนาะในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนในจังหวัดปัตตานี ตามทัศนะของครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนประจำสถาบันศึกษาปอเนาะ ในภาพรวมและรายด้าน สรุปผลได้ดังนี้

1.1 ครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนประจำสถาบันศึกษาปอเนาะ มีทัศนะต่อการมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถาบันศึกษาปอเนาะในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนในจังหวัดปัตตานี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถาบันศึกษาปอเนาะในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนในจังหวัดปัตตานี อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยที่ด้านกรณีติดตามผลและประเมินผล มีระดับการมีส่วนร่วมสูงกว่าด้านอื่นๆ และด้านกระบวนการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน มีระดับการมีส่วนร่วมต่ำกว่าด้านอื่นๆ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

1.2 ด้านการวางแผนการจัดการศึกษานอกโรงเรียน พบว่า การมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถาบันศึกษาปอเนาะในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนในจังหวัดปัตตานีตามทัศนะของครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนประจำสถาบันศึกษาปอเนาะ ด้านการวางแผนการจัดการศึกษานอกโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ผู้บริหารสถาบัน

ศึกษาปอเนาะร่วมจัดทำแผนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต ในสถาบันศึกษาปอเนาะมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมา คือ ผู้บริหารสถาบันศึกษาปอเนาะ ร่วมจัดทำแผนเพื่อจัดมุมเรียนรู้ ในสถาบันศึกษาปอเนาะ ส่วนผู้บริหารสถาบันศึกษาปอเนาะร่วมจัดทำแผนการเรียนการสอนการศึกษาขั้นพื้นฐาน หลักสูตรบูรณาการในสถาบันศึกษาปอเนาะ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

1.3 ด้านการระดมทรัพยากรในการจัดการศึกษานอกโรงเรียน พบว่า การมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถาบันศึกษาปอเนาะในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนในจังหวัดปัตตานี ตามทัศนะของครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนประจำสถาบันศึกษาปอเนาะ ด้านการระดมทรัพยากรในการจัดการศึกษานอกโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผู้บริหารสถาบันศึกษาปอเนาะส่งเสริมสนับสนุนสื่อสิ่งพิมพ์ ในมุมเรียนรู้บริเวณปอเนาะ เพื่อเป็นแหล่งค้นคว้าเพิ่มเติมให้กับนักศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือ ผู้บริหารสถาบันศึกษาปอเนาะสนับสนุนสถานที่เพื่อจัดทำมุมเรียนรู้ในสถาบันศึกษาปอเนาะ ส่วนผู้บริหารสถาบันศึกษาปอเนาะส่งเสริมสนับสนุนสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

1.4 ด้านกระบวนการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน พบว่า การมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถาบันศึกษาปอเนาะในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนในจังหวัดปัตตานี ตามทัศนะของครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนประจำสถาบันศึกษาปอเนาะ ด้านกระบวนการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ผู้บริหารสถาบันศึกษาปอเนาะกระตุ้นชักชวนนักศึกษาปอเนาะ เพื่อร่วมกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนในสถาบันศึกษาปอเนาะ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมา คือ ผู้บริหารสถาบันศึกษาปอเนาะสนับสนุนให้การดำเนินงานเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ ส่วนผู้บริหารสถาบันศึกษาปอเนาะสนับสนุนให้มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าที่สุด

1.5 ด้านการนิเทศติดตามผลและประเมินผล พบว่า การมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถาบันศึกษาปอเนาะในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนในจังหวัดปัตตานี ตามทัศนะของครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนประจำสถาบันศึกษาปอเนาะ ด้านการนิเทศติดตามผลและประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ผู้บริหารสถาบันศึกษาปอเนาะอำนวยความสะดวกให้กับครูหรือวิทยากรในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมา คือ ผู้บริหารสถาบันศึกษาปอเนาะมีส่วนร่วมในการรายงานผลการดำเนินงานกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน ส่วนผู้บริหารสถาบันศึกษาปอเนาะมีส่วนร่วมในการสร้างเครื่องมือในการนิเทศติดตามผล กิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนทุกหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

2. ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถาบันศึกษา ปอเนาะในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนในจังหวัดปัตตานี ตามทัศนะของครูอาสาสมัครการศึกษา นอกโรงเรียนประจำสถาบันศึกษาปอเนาะ จำแนกตามเพศ ช่วงเวลาที่ได้รับการบรรจุแต่งตั้งเป็น พนักงานราชการ และประสบการณ์ที่ต่างกัน สามารถสรุปได้ว่า

2.1 ครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนประจำสถาบันศึกษาปอเนาะ มีทัศนะ ต่อการมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถาบันศึกษาปอเนาะในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนในจังหวัด ปัตตานี ที่มีเพศชายและหญิง โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

2.2 ครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนประจำสถาบันศึกษาปอเนาะ มีทัศนะ ต่อการมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถาบันศึกษาปอเนาะในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนในจังหวัด ปัตตานี ที่มีช่วงเวลาที่ได้รับการบรรจุแต่งตั้งเป็นพนักงานราชการที่ต่างกัน โดยภาพรวมและราย ด้านไม่แตกต่างกัน

2.3 ครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนประจำสถาบันศึกษาปอเนาะ มีทัศนะ ต่อการมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถาบันศึกษาปอเนาะในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนในจังหวัด ปัตตานี ที่มีประสบการณ์การทำงานที่ต่างกันโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าไม่มีความแตกต่างกัน

3. การมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถาบันศึกษาปอเนาะในการจัดการศึกษานอก โรงเรียนในจังหวัดปัตตานี ตามทัศนะของครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนประจำสถาบัน ศึกษาปอเนาะนั้น มีผู้ตอบแบบสอบถามได้ข้อเสนอแนะไว้ในด้านต่างๆ ดังนี้

3.1 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถาบันศึกษาปอเนาะใน การจัดการศึกษานอกโรงเรียนในจังหวัดปัตตานี ตามทัศนะของครูอาสาสมัครการศึกษานอก โรงเรียนประจำสถาบันศึกษาปอเนาะ ด้านการวางแผนการจัดการศึกษานอกโรงเรียน พบว่า ควร จัดการประชุมวางแผนร่วมกันระหว่างผู้บริหาร กชน.จังหวัด อำเภอ และผู้บริหารสถาบันศึกษา ปอเนาะ มีความถี่สูงสุด คิดเป็นร้อยละ 40.99 รองลงมาคือ วางแผนการจัดการเรียนการสอน การศึกษาขั้นพื้นฐานและทักษะอาชีพอย่างเป็นระบบและปฏิบัติได้จริง คิดเป็นร้อยละ 37.70 และ ปรับแผนการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับเวลาเรียนของนักเรียนในสถาบันศึกษาปอเนาะ มีความถี่ ต่ำสุด คิดเป็นร้อยละ 6.55

3.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถาบันศึกษาปอเนาะใน การจัดการศึกษานอกโรงเรียนในจังหวัดปัตตานี ตามทัศนะของครูอาสาสมัครการศึกษานอก โรงเรียนประจำสถาบันศึกษาปอเนาะ ด้านการระดมทรัพยากรในการจัดการศึกษานอกโรงเรียน พบว่า ควรสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์และสื่อในการจัดกิจกรรมทุกหลักสูตรให้เพียงพอต่อความ

ต้องการ มีความถี่สูงสุด คิดเป็นร้อยละ 37.10 รองลงมาคือ ควรสนับสนุนงบประมาณในการจัด มุมเรียนรู้ เช่น ชั้นวางหนังสือ โต๊ะ เก้าอี้ คอมพิวเตอร์ และสื่อสิ่งพิมพ์ทางศาสนา คิดเป็นร้อย ละ 24.20 และผู้บริหารสถาบันศึกษาปอเนาะควรมีบทบาทในการระดมทรัพยากรจากเครือข่าย ต่างๆ มีความถี่ต่ำสุด คิดเป็นร้อยละ 8.06

3.3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถาบันศึกษาปอเนาะใน การจัดการศึกษานอกโรงเรียนในจังหวัดปัตตานี ตามทัศนะของครูอาสาสมัครการศึกษานอก โรงเรียนประจำสถาบันศึกษาปอเนาะ ด้านกระบวนการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน พบว่า ประชาสัมพันธ์และปฐมนิเทศทุกกิจกรรมอย่างทั่วถึง มีความถี่สูงสุด คิดเป็นร้อยละ 37.73 รองลงมาคือ จัดอบรมสร้างความรู้ความเข้าใจในการดำเนินการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน ให้กับผู้บริหารสถาบันศึกษาปอเนาะ คิดเป็นร้อยละ 32.08 และควรให้ครูอาสาสมัครการศึกษา นอกโรงเรียน ปฏิบัติงานในสถาบันศึกษาปอเนาะตลอดเวลา มีความถี่ต่ำสุด คิดเป็นร้อยละ 13.20

3.4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถาบันศึกษาปอเนาะใน การจัดการศึกษานอกโรงเรียนในจังหวัดปัตตานี ตามทัศนะของครูอาสาสมัครการศึกษานอก โรงเรียนประจำสถาบันศึกษาปอเนาะ ด้านการนิเทศติดตามผลและประเมินผล พบว่า มีแผน นิเทศกิจกรรมอย่างชัดเจนและปฏิบัติอย่างจริงจัง มีความถี่สูงสุด คิดเป็นร้อยละ 38.33 รองลงมา คือ ผู้บริหารศูนย์ฯ กศน.อำเภอควรให้ความสำคัญและนิเทศติดตามกิจกรรมในสถาบันศึกษา ปอเนาะอย่างต่อเนื่อง คิดเป็นร้อยละ 26.67 และนำผลการประเมินเพื่อปรับปรุงและพัฒนา กิจกรรมในสถาบันศึกษาปอเนาะให้ดียิ่งขึ้น มีความถี่ต่ำสุด คิดเป็นร้อยละ 13.33

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถาบันศึกษาปอเนาะ ในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนในจังหวัดปัตตานี ตามทัศนะของครูอาสาสมัครการศึกษานอก โรงเรียนประจำสถาบันศึกษาปอเนาะ นำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์และสมมติฐาน ได้ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ข้อ 1 เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถาบันศึกษา ปอเนาะในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนในจังหวัดปัตตานี ตามทัศนะของครูอาสาสมัครการศึกษา นอกโรงเรียนประจำสถาบันศึกษาปอเนาะ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถาบันศึกษา ปอเนาะ 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการวางแผนการจัดการศึกษานอกโรงเรียน ด้านการระดม ทรัพยากรในการจัดการศึกษานอกโรงเรียน ด้านกระบวนการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน และด้านการนิเทศติดตามผลและประเมินผล

ผลการวิจัย พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถาบันศึกษาปอเนาะในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนในจังหวัดปัตตานี ตามทัศนะของครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนประจำสถาบันศึกษาปอเนาะ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน คือ ด้านการวางแผนการจัดการศึกษานอกโรงเรียน ด้านการระดมทรัพยากรในการจัดการศึกษานอกโรงเรียน ด้านกระบวนการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน และด้านการนิเทศติดตามผลและประเมินผล ผลการวิจัยพบว่า อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สามารถ ไชยพันธ์ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นการมีส่วนร่วมและความพร้อมในการจัดการศึกษาตามอรรถศาสตร์ของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดน่าน พบว่า ความคิดเห็นการมีส่วนร่วมและความพร้อมในการจัดการศึกษาตามอรรถศาสตร์ของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดน่าน พบว่า สมาชิกส่วนใหญ่เห็นด้วยมากในการที่จะเข้ามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ มงคล ทองศักดิ์ (2548 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ครู กรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองต่อการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนวัดบางศาลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากลาง พบว่าผู้บริหารโรงเรียน ครู กรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนวัดบางศาลาปีการศึกษา 2548 มีส่วนร่วมต่อการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ในภาพรวม 8 ด้าน คือ ด้านวิสัยทัศน์ของหลักสูตรสถานศึกษา ด้านเป้าหมายของหลักสูตรสถานศึกษา ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านแผนยุทธศาสตร์ของสถานศึกษา ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านสื่อการเรียนรู้ด้านผลการเรียนรู้ และด้านการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากทุกด้าน

ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเนื่องมาจาก ครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนประจำสถาบันศึกษาปอเนาะมองว่า สถาบันศึกษาปอเนาะเป็นสถาบันที่จัดการศึกษาในสถานที่บ้านของโต๊ะครู หรือเจ้าของปอเนาะ และผู้เรียนพักอาศัยอยู่ร่วมกัน เป็นลักษณะแบบครอบครัว ครูผู้สอนศาสนาก็มาจากเครือญาติ การจัดการศึกษาเป็นลักษณะการจัดการศึกษาตามอรรถศาสตร์ เพื่อแสวงหาความรู้ความเข้าใจในวิถีชีวิต ตามหลักศาสนา และศึกษาเกี่ยวกับพิธีการทางศาสนา มุ่งผลิตผู้เรียนไปรับใช้สังคม ดังนั้น เจ้าของปอเนาะต้องกำกับควบคุมดูแลผู้เรียนตลอดเวลา ไม่ให้ปฏิบัติตนในสิ่งที่ไม่ถูกต้องและผิดหลักคำสอนของศาสนา เมื่อศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนเข้าไปดำเนินการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนให้กับผู้เรียน ในสถาบันศึกษาปอเนาะ ผู้บริหารสถาบันศึกษาปอเนาะจึงจำเป็นต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมและมีส่วนร่วมในการควบคุมกำกับดูแลผู้เรียนตลอดเวลา เพื่อป้องกันมิให้กระทำผิดต่อ หลักคำสอนของศาสนา เป็นการมีส่วนร่วมในลักษณะธรรมชาติของสถาบันศึกษาปอเนาะ

เมื่อพิจารณาการมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถาบันศึกษาปอเนาะในการจัดการศึกษา นอกโรงเรียนจังหวัดปัตตานี ตามทัศนะของครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนประจำสถาบันศึกษาปอเนาะเป็นรายด้านทั้ง 4 ด้าน ผลการวิจัยพบว่า

1.1 ด้านการวางแผนการจัดการศึกษานอกโรงเรียน พบว่า การมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถาบันศึกษาปอเนาะในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดปัตตานี ตามทัศนะของครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนประจำสถาบันศึกษาปอเนาะ โดยภาพรวมและรายชื่ออยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของ จินตนา กิตติสยาม (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมและความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษานอกโรงเรียน ในศูนย์การเรียนชุมชน ตามทัศนะของประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลและครูศูนย์การเรียนชุมชน จังหวัดพิษณุโลก พบว่า การมีส่วนร่วมและความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษานอกโรงเรียน ในศูนย์การเรียนชุมชน ตามทัศนะของประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลและครูศูนย์การเรียนชุมชน จังหวัดพิษณุโลก ด้านการวางแผน อยู่ในระดับมาก

ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเนื่องมาจาก เนื่องมาจากครูอาสาสมัครการศึกษา นอกโรงเรียนประจำสถาบันศึกษาปอเนาะมองว่า ผู้บริหารสถาบันศึกษาปอเนาะได้เล็งเห็นความสำคัญของการจัดการศึกษานอกโรงเรียนควบคู่กับการเรียนวิชาศาสนาในหลายๆด้าน เช่น การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน การจัดศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต ที่ให้ประโยชน์ต่อผู้เรียนเป็นอย่างมาก เพราะฉะนั้นกระบวนการแรกของการจัดการศึกษานอกโรงเรียนคือ การวางแผนเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้บริหารสถาบันศึกษาปอเนาะจะต้องให้ความร่วมมือกับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน เพื่อร่วมประชุมร่วมกันกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมให้เป็นไปตามความต้องการและเหมาะสม ทั้งการกำหนดแผนการเรียนการสอนการศึกษาขั้นพื้นฐาน แผนการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพและทักษะชีวิต กิจกรรมพัฒนาสังคมและชุมชน และจัดทำแผนเพื่อจัดมุมเรียนรู้ในสถาบันศึกษาปอเนาะ จึงส่งผลให้ได้รับความร่วมมือจากผู้บริหารสถาบันศึกษาปอเนาะได้ในระดับมาก

1.2 ด้านการระดมทรัพยากรในการจัดการศึกษานอกโรงเรียน พบว่า การมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถาบันศึกษาปอเนาะในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดปัตตานี ตามทัศนะของครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนประจำสถาบันศึกษาปอเนาะ โดยภาพรวมและรายชื่ออยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สถาพร ไกลชาติ (2548 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจบริหาร โรงเรียนของครู ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา พบว่า การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจบริหาร

โรงเรียนของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดนครราชสีมา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ยกเว้น ด้านงานบุคลากร อยู่ในระดับปานกลาง

ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ เนื่องมาจากครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนประจำสถาบันศึกษาปอเนาะมองว่า ผู้บริหารสถาบันศึกษาปอเนาะที่ได้เข้าร่วมจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนรู้ถึงบทบาทหน้าที่ในการสนับสนุนและขับเคลื่อนกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จ จำเป็นต้องมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรร่วมกับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนอย่างจริงจังเท่าที่สถาบันศึกษาปอเนาะมีศักยภาพสามารถจะสนับสนุนได้ ทั้งสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ สื่อสิ่งพิมพ์ในการจัดกิจกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทักษะอาชีพและทักษะชีวิต สนับสนุนห้องเรียนเพื่อดำเนินการเรียนการสอนการศึกษาขั้นพื้นฐาน สนับสนุนสถานที่เพื่อจัดทำมุมเรียนรู้ และกิจกรรมเกษตรผสมผสานตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงในสถาบันศึกษาปอเนาะ รวมทั้งสนับสนุนให้ครูสอนศาสนาเป็นวิทยากรจัดกิจกรรมทักษะอาชีพและทักษะชีวิต ความสำคัญดังกล่าวนี้จึงส่งผลให้ได้รับความร่วมมือจากผู้บริหารสถาบันศึกษาปอเนาะได้ในระดับมากเช่นกัน

1.3 ด้านกระบวนการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน พบว่า การมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถาบันศึกษาปอเนาะในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดปัตตานี ตามทัศนะของครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนประจำสถาบันศึกษาปอเนาะ โดยภาพรวมและรายชื่ออยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พิศาล ศกุนะสิงห์ (2552 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านคุณภาพนักเรียนโรงเรียนขนาดเล็ก อำเภอเสนานิคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอำนาจเจริญพบว่า การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านคุณภาพนักเรียนโรงเรียนขนาดเล็ก อำเภอเสนานิคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอำนาจเจริญ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมด้านคุณภาพนักเรียน โรงเรียนขนาดเล็ก อำเภอเสนานิคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอำนาจเจริญ โดยรวม ด้านการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน และด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการอยู่ในระดับมาก

ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ เนื่องมาจากครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนประจำสถาบันศึกษาปอเนาะมองว่า ผู้บริหารสถาบันศึกษาปอเนาะเข้าใจเป็นอย่างดีว่ากิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนจะไม่ประสบความสำเร็จและบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่วางไว้ หากปราศจากได้รับความร่วมมือในกระบวนการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน ซึ่งผู้บริหารสถาบันศึกษาปอเนาะมีบทบาทอย่างมากที่จะผลักดันกิจกรรมให้ดำเนินไปอย่างราบรื่น ประกอบด้วย การประชาสัมพันธ์

การกระตุ้นชักชวนนักศึกษาปอเนาะเพื่อร่วมกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน ร่วมออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละหลักสูตร และกำกับดูแลผู้เรียนให้เข้าร่วมกิจกรรมตลอดหลักสูตร กระบวนการดังกล่าวนี้ผู้บริหารสถาบันศึกษาปอเนาะที่เห็นความสำคัญและความจำเป็นของงานการศึกษานอกโรงเรียนอย่างแท้จริงเท่านั้น ที่จะสามารถสนับสนุนกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนอย่างจริงจัง

1.4 และด้านการนิเทศติดตามผลและประเมินผล พบว่า การมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถาบันศึกษาปอเนาะในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดปัตตานี ตามทัศนะของครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนประจำสถาบันศึกษาปอเนาะ โดยภาพรวมและรายชื่ออยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชีรเดช สุขโข (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพและความต้องการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ วิถีเรียนทางไกลระดับมัธยมศึกษา ในจังหวัดพะเยา พบว่า สภาพและความต้องการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ วิถีเรียนทางไกล ระดับมัธยมศึกษา ในจังหวัดพะเยา ทุกด้านอยู่ในระดับมาก

ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ เนื่องมาจากครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนประจำสถาบันศึกษาปอเนาะมองว่า ผู้บริหารสถาบันศึกษาปอเนาะเข้าใจกระบวนการและระบบงานการศึกษานอกโรงเรียน ตั้งแต่การร่วมประชุมวางแผน การระดมทรัพยากรเพื่อนำไปสู่การจัดกิจกรรมตามแผนการที่วางไว้ จนกระทั่งกระบวนการสุดท้ายคือการนิเทศติดตามผลและประเมินผล ซึ่งผู้บริหารสถาบันศึกษาปอเนาะควรให้ความร่วมมือให้มากเท่ากับกระบวนการอื่นๆ เนื่องจากการนิเทศติดตามผลและประเมินผล เป็นการสรุปผลการดำเนินกิจกรรมทั้งหมดว่าผู้เรียนได้ประโยชน์มากน้อยเพียงใด มีส่วนใดที่ต้องเพิ่มเติมหรือปรับปรุงแก้ไข และรวบรวมผลสรุปทั้งหมดรายงานต่อศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนให้เกิดประโยชน์ต่อสถาบันศึกษาปอเนาะต่อไป จึงส่งผลให้ได้รับความร่วมมือจากผู้บริหารสถาบันศึกษาปอเนาะได้ในระดับมากเช่นกัน

2. วัตถุประสงค์ข้อ 2 เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถาบันศึกษาปอเนาะในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดปัตตานี ตามทัศนะของครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนประจำสถาบันศึกษาปอเนาะ จำแนกตามเพศ ช่วงเวลาที่ได้รับการบรรจุแต่งตั้งเป็นพนักงานราชการ และประสบการณ์ ที่ต่างกัน มีผลดังนี้

2.1 การมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถาบันศึกษาปอเนาะในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนในจังหวัดปัตตานี ตามทัศนะของครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนประจำสถาบันศึกษาปอเนาะ ที่มีเพศชายและหญิง โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ

ผลการวิจัยของ ชัยพฤกษ์ หะยี (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวแปรที่มีผลต่อขวัญในการปฏิบัติงานของครูอาสาสมัครการศึกษาออกโรงเรียนที่ปฏิบัติงานใน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ระหว่างกลุ่มที่มีภูมิหลังต่างกัน พบว่า ครูอาสาสมัครการศึกษาออกโรงเรียนที่มีเพศ ศาสนา ภูมิลำเนาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวแปรที่มีผลต่อขวัญไม่แตกต่างกัน เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของตัวแปรด้าน อายุ เพศ และวุฒิการศึกษา กับตัวแปรศาสนา โดยวิธีวิเคราะห์ความแปรปรวน 2 ทาง แล้ว พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน

ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเนื่องมาจาก ครูอาสาสมัครการศึกษาออกโรงเรียนประจำสถาบันศึกษาปอเนาะมองว่า ผู้บริหารสถาบันศึกษาปอเนาะเข้าใจหลักการและแนวทางการจัดการศึกษาออกโรงเรียนในสถาบันศึกษาปอเนาะ สามารถแยกแยะได้ว่าครูอาสาสมัครการศึกษาออกโรงเรียนประจำสถาบันศึกษาปอเนาะ ไม่ว่าจะเพศชายหรือหญิงก็สามารถดำเนินกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนได้ หากวิธีปฏิบัติและรูปแบบกิจกรรม ถูกต้องตามหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม จึงส่งผลให้ได้รับความร่วมมือจากผู้บริหารสถาบันศึกษาปอเนาะได้ดีเช่นกัน

2.2 การมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถาบันศึกษาปอเนาะในการจัดการศึกษาออกโรงเรียนในจังหวัดปัตตานี ตามทัศนะของครูอาสาสมัครการศึกษาออกโรงเรียนประจำสถาบันศึกษาปอเนาะ ที่มีช่วงเวลาที่ได้รับการบรรจุแต่งตั้งเป็นพนักงานราชการที่ต่างกัน โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุรศักดิ์ อนันต์ (2534 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูอาสาสมัครการศึกษาออกโรงเรียน จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูอาสาสมัครการศึกษาออกโรงเรียน จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน โดยจำแนกตาม เพศ อายุ วุฒิการศึกษาและระยะเวลาปฏิบัติงาน ไม่มีความแตกต่างกัน

ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเนื่องมาจาก ครูอาสาสมัครการศึกษาออกโรงเรียนประจำสถาบันศึกษาปอเนาะ ที่ได้รับการบรรจุแต่งตั้งเป็นพนักงานราชการในปี พ.ศ.2552 หรือที่เรียกว่าครูอาสาสมัครการศึกษาออกโรงเรียนประจำสถาบันศึกษาปอเนาะที่เพิ่งได้รับการบรรจุใหม่สามารถปรับตัวทำงานให้เข้ากับบริบทสถาบันศึกษาปอเนาะได้ดี โดยได้รับการแนะนำและชี้แนะแนวทางการทำงานในสถาบันศึกษาปอเนาะ จากครูผู้ซึ่งได้ทำงานก่อนแล้ว อีกทั้งก่อนที่จะลงปฏิบัติหน้าที่ในสถาบันศึกษาปอเนาะนั้น ครูอาสาสมัครการศึกษาออกโรงเรียนประจำสถาบันศึกษาปอเนาะ ได้เข้ารับการอบรมจากหน่วยงานต้นสังกัดที่เกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่ มารยาท วัฒนธรรมและแนวทางการจัดการเรียนการสอนในสถาบันศึกษาปอเนาะ ครูทุกคนจึงสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ดี ส่งผลให้ได้รับความร่วมมือจากผู้บริหารสถาบันศึกษาปอเนาะได้ดีเช่นกัน

2.3 การมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถาบันศึกษาปอเนาะในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนในจังหวัดปัตตานี ตามทัศนะของครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนประจำสถาบันศึกษาปอเนาะ ที่มีประสบการณ์การทำงานที่ต่างกัน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าไม่มีความแตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ จูฑารัตน์ จินประชา (2539 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนของผู้นำชุมชนในจังหวัดนครปฐม พบว่า ผู้นำชุมชนที่มีประสบการณ์การทำงานที่ต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน โดยรวมแตกต่างกัน แต่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปัทมพร ไกรกาญจน์ (2553 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ทัศนคติของชุมชนต่อการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนอำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี พบว่า ผู้แทนชุมชนที่มีเพศต่างกัน อายุต่างกัน อาชีพต่างกัน การศึกษาต่างกัน รายได้ เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัวต่างกัน ประสบการณ์การใช้บริการการจัดการศึกษาที่ต่างกัน มีทัศนคติต่อการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนอำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี ไม่แตกต่างกัน ทั้งในภาพรวม และรายด้าน และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เรวัตน์ เพ็ชรสงฆ์ (2551 : 56) ได้ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของภาคีเครือข่ายที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า เครือข่ายที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเนื่องมาจาก ครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนประจำสถาบันศึกษาปอเนาะมองว่า ภายหลังจากสถาบันศึกษาปอเนาะได้จดทะเบียนเป็นสถาบันศึกษาปอเนาะ ทางราชการได้เชิญผู้บริหารสถาบันศึกษาปอเนาะประชุมสัมมนาบ่อยครั้ง และได้จัดทำหลักสูตรการเรียนการสอน วิชาศาสนาในสถาบันศึกษาปอเนาะทำให้ผู้บริหารได้รับความรู้ความเข้าใจในระบบการจัดการศึกษามากขึ้น อีกทั้งยังได้ไปศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสถาบันศึกษาปอเนาะอื่นจึงทำให้ผู้บริหาร ได้มีส่วนร่วมกับทางราชการมากยิ่งขึ้น ประกอบกับครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนประจำสถาบันศึกษาปอเนาะ ถึงแม้ว่าจะมีประสบการณ์การทำงานการศึกษานอกโรงเรียนที่แตกต่างกัน แต่ครูส่วนใหญ่เป็นคนในพื้นที่เข้าใจบริบทวัฒนธรรมและการดำเนินการในสถาบันศึกษาปอเนาะเป็นอย่างดี จึงสามารถเข้าไปดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนในสถาบันศึกษาปอเนาะโดยไม่มีอุปสรรค และได้รับความร่วมมือจากผู้บริหารสถาบันศึกษาปอเนาะเป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยการมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถาบันศึกษาปอเนาะในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนในจังหวัดปัตตานี ตามทัศนะของครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนประจำสถาบันศึกษาปอเนาะ ผู้วิจัยให้ข้อเสนอแนะ 3 ประเด็น ดังนี้

1.1 การจัดการศึกษานอกโรงเรียน ควรกำหนดหลักเกณฑ์คุณสมบัติในการคัดเลือกครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนประจำสถาบันศึกษาปอเนาะ เป็นระบบเฉพาะในพื้นที่

1.2 ควรจัดการอบรมสัมมนาครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียน เพื่อสร้างความตระหนักและให้ความสำคัญต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ โดยเฉพาะการสร้างความรู้ความเข้าใจการปฏิบัติงานตามภารกิจจัดการศึกษานอกโรงเรียน

1.3 ควรให้มีการจัดการอบรมสัมมนาผู้บริหารสถาบันศึกษาปอเนาะ สร้างความรู้ความเข้าใจในนโยบายและภารกิจการศึกษานอกโรงเรียน การมีส่วนร่วมการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการวางแผน ด้านการระดมทรัพยากร ด้านกระบวนการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน และด้านการนิเทศติดตามผลและประเมินผล

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติของผู้บริหารสถาบันศึกษาปอเนาะในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนในสถาบันศึกษาปอเนาะ

2.2 ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการไม่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนของนักเรียนในสถาบันศึกษาปอเนาะ